АБДУЛЛА УЛУҒОВ

ИНСОН ИБРАТГА ИНТИЛАДИ

ISBN 978-9943-01-032-1

«O‘ZBEKISTON»

АБДУЛЛА УЛУҒОВ

ИНСОН ИБРАТГА ИНТИЛАДИ

ТОШКЕНТ — «O‘ZBEKISTON» — 2007

76.12
У 47

Адабий қаҳрамонлар инсоннинг адабиётдаги тимсолларидир. Улар асарлар саҳифаларида шоҳу гадо, маликаю канизак, эл-юрт озодлиги учун жасорат кўрсатган оддий одам сифатида намоён бўлади. Адабий қаҳрамонлар гоҳида ўзининг ички кечинмалари, қувончу изтироблари билан кишини тўлқинлантириб, энг яқин қадрдонига айланади. Улар ҳаёт ҳақида, умр мазмуни тўғрисида ўйлантиради. Ушбу китобда адабий қаҳрамонларнинг шундай ҳаётбахш таъсири, сўзнинг беқиёс қудрати, вақт инсонга берилган илоҳий неъмат эканлиги, устозлар ибрати ҳақида сўз юритилади. Улар сизни бефарқ қолдирмайди, деган умиддамиз.

ISBN 978-9943-01-032-1

© «O'zbekiston» NMIU, 2007

СЎЗ БОШИ

Адабиёт азалдан одамзотга ҳамроҳ бўлиб келади. У инсон дунёга келганида она алласи бўлиб вужудга киради, қўшиқ сифатида тилга кўчади, достонларга айланиб, кўнгилни тўлдиради. Шеъру ғазал «қиёфаси»да инсоннинг кайфияти, кечинмалари ҳақида «сўзлайди». Афсонаю ривоят, ҳикояту қисса қаҳрамонларининг тўсиқ-ғовларга тўла кечмишларини нақл қилиб, уларнинг дардкашига айлантиради. Адабиётнинг инсонга бу қадар қадрдонлигининг сабаби шундаки, унда ҳаёт санъатнинг барча турларидагидан кўра аниқроқ акс этади. Унинг саҳифаларида турмушнинг турфа манзаралари яққол кўриниб туради. Тақдирнинг кутилмаган туҳфалари ҳам, қисматнинг қаҳрли синовлари ҳам, севги сурури-ю ишқнинг изтироблари ҳам, ночор одамнинг аҳволи-ю бойлик васвасаси ҳам, такаббурлик — офат, камтарлик, хокисорлик — юксак мартаба эканлиги ҳам унда ойнадагидай намоён бўлади. Шу боисдан «Илиада», «Одиссея», «Шоҳнома», «Маҳобҳорат», «Рамаяна», «Алпомиш», «Хамса»лар неча асрлардан буён унутилмасдан келади. Данте, Рудакий, Фирдавсий, Ҳофиз Шерозий, Саъдий, Жомий, Навоий, Шекспир, Пушкин, Достоевский, Толстой, Тагор каби улкан сўз санъаткорларининг асарлари дунё халқлари томонидан севиб ўқилади. Чунки адабиётнинг асл асарларига замонлар ва маконлар тўсқинлик қилолмайди. Адабиётнинг асл асарлари муайян бир тилда яратилса-да, лекин кейинчалик улар бошқа тилларга ҳам «ўтиб», турли халқларни эзгуликка, ўзаро меҳр-оқибатга даъват этаверади. Чунки улар сўзнинг илоҳий мўъжизакор қудратини ўзига сингдирган бўлади. Асл адабиёт асарларига диний эътиқодлар ҳам, ирқий тафовутлар ҳам, давлатлар ўртасидаги чегаралар ҳам ҳеч қачон ғов бўлолмайди. Навоий, Достоевский сингари даҳоларнинг

МУНДАРИЖА

Сўз боши 3
Адабиий қаҳрамон қадри 5
Инсон ибратга интилади 25
Муҳташам мўъжиза 47
Тил тилсими ёки сўз сири 69
Сўзнинг беназир сеҳргари 85
Энг буюк мўъжиза 93
Китоблар бахш этган бахт 109
Матонатли маҳоратшунос мунаққид 117

Абдулла Улуғов

ИНСОН ИБРАТГА ИНТИЛАДИ

Муҳаррир *Б. Худоёрова*
Техник муҳаррир *У. Ким*
Мусаҳҳиҳ *М. Раҳимбекова*
Компьютерда тайёрловчи *Б. Душанова*

Босишга рухсат этилди 07.02.07. Қоғоз бичими 84×108 1/32.
Таймс гарнитурада офсет босма усулида босилди. Шартли б.т. 6,72.
Нашр б.т. 6,50. Адади 300. Баҳоси шартнома асосида.
Буюртма № 06-187.

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигининг
«O'zbekiston» нашриёт-матбаа ижодий уйида босилди.
700129, Тошкент, Навоий кўчаси, 30

У 47 **Улуғов Абдулла.** Инсон ибратга интилади. —Т.: «O‘zbekiston» НМИУ — 2007, 128 б.

ББК 76.12

ISBN 978-9943-01-032-1